

Заявник - суб'єкт права на конституційне звернення:
Сухаренко Микола Якович

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ

Про офіційне тлумачення положень ч. 4 ст. 15, ч.1 ст. 54 Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»

На підставі п. 2 Статті 150 Конституції України та відповідно до п.4 Статті 13 та Статей 42, 43 Закону України «Про Конституційний Суд України» прошу Конституційний Суд України дати офіційне тлумачення частини 4 Статті 15 і Статті 54 Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» («Голос України», від 27 березня 1991 року) щодо можливості видати довідку про розмір заробітної плати на підставі даних архівної довідки та щодо призначення пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи за бажанням громадянина із заробітку, одержаного за роботу в зоні відчуження в 1986-1990 роках, у розмірі відшкодування фактичних збитків, який визначається згідно із законодавством.

Предмет необхідного тлумачення:

1. Частина 4 Статті 15 Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». (...)Видача довідок про період роботи (служби) по ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, а також на територіях радіоактивного забруднення, про заробітну плату за цей період здійснюється підприємствами, установами та організаціями (військокоматами), а про період проживання на територіях радіоактивного забруднення, евакуацію, відселення, самостійне переселення - органами місцевого самоврядування (...).

2. Частина 1 Статті 54 Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи можуть призначатися за бажанням громадянина із заробітку, одержаного за роботу в зоні відчуження в 1986-1990 роках, у розмірі відшкодування фактичних збитків, який визначається згідно із законодавством.

Обґрунтування необхідності офіційного тлумачення.

1. Відповідно до частини 4 Статті 15 Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Видача довідок про період роботи (служби) по ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, а також на територіях радіоактивного забруднення, про заробітну плату за цей період здійснюється підприємствами, установами та організаціями (військокоматами), а про період проживання на територіях радіоактивного забруднення, евакуацію, відселення, самостійне переселення - органами місцевого самоврядування.

Проте даний закон не встановлює чіткого переліку первинних документів, необхідних для видачі вищевказаної довідки про заробітну плату. Таким чином не зрозуміло, чи існує у підприємства, на якому працював учасник ліквідації наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС в момент перебування у зоні відчуження, правова підстава щодо видачі довідки про заробітну плату такого громадянина за період перебування у зоні відчуження для її надання до органу Пенсійного фонду України з метою нарахування пенсії, на підставі даних архівної довідки галузевого державного архіву Міністерства оборони України та даних особових рахунків працівника, які зберігаються в архіві підприємства, у разі якщо на підприємстві відсутні будь-які інші первинні бухгалтерські документи, що стосуються нарахування заробітної плати працівнику в період перебування в зоні відчуження.

Так судові органи по різному застосовують дану норму законодавства, в зв'язку з чим в одних випадках особові рахунки про розмір отримуваної працівником-ліквідатором наслідків на Чорнобильській АЕС заробітної плати на підприємстві, які зберігаються в архіві такого підприємства визначаються як єдиний документ, на підставі якого може бути видано довідку про заробітну плату даного працівника за період роботи у зоні відчуження.

В інших випадках дані про заробітну плату ґрунтуються на інших наявних у підприємства даних.

Я, Сухаренко М.Я., є учасником ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у 1986 році (категорія 1);

відповідно до посвідчення серії _____ виданого _____ обласною державною адміністрацією. Згідно довідки до акта огляду МСЕК _____ я також є інвалідом другої групи з _____ року безстроково у зв'язку з захворюванням, пов'язаним з виконанням обов'язків військовослужбовця з ліквідації наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС. _____ року Управлінням Пенсійного фонду України в _____ районі _____ області мені було призначено пенсію у розмірі _____ грн. у порядку ст. 54 Закону України "Про статус та соціальний захист громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи" (далі - Закон).

У 2014 році я звернувся до УПФУ в _____ районі _____ області із заявою про призначення пенсії із врахуванням заробітної плати за період роботи в зоні відчуження: з 01.06.1986 по 29.07.1986 року. При цьому до вказаної заяви мною було додано довідку № 2546 від 19.08.2014 року, яка видана ПАТ "АвтоКраз", про заробітну плату, нараховану підприємством за вказаний період роботи мною як ліквідатором наслідків аварії на ЧАЕС.

Однак відповідно до листа-відповіді УПФУ у _____ районі _____ області від 08.01.2015 року " 23/С-05 на мою заяву, в ході проведеної перевірки Управлінням Пенсійного фонду України в _____ встановлено, що довідка "не відповідає вимогам довідки, яка запроваджена з 15.03.1996 р. листом Міністерства соціального захисту населення України № 01-3/244-023-2...". Згідно акту перевірки № 1433 від 09.09.2014 року ПАТ "АвтоКраз" було рекомендовано налати нову довідку встановленої форми. Однак до сьогодні ПАТ "АвтоКраз" не надало мені такої довідки для її подання до управління Пенсійного фонду України в _____ районі. Більше того, ПАТ "АвтоКраз" було відмовлено УПФУ в _____ районі в наданні вищезазначеної довідки на його запит від 03.10.2014 року, що, як вказано у листі-відповіді УПФУ в _____ районі є грубим порушенням п. 1 ст. 64 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування".

18 травня 2015 року _____ районним судом _____ області постановлено рішення у цивільній справі за моїм, Сухаренко М.Я., позовом до Приватного акціонерного товариства «АвтоКрАЗ» про зобов'язання видати довідку. Згідно з даним рішенням ПАТ «АвтоКрАЗ» зобов'язувалось видати мені довідку про заробітну плату, яку я отримував як працівник підприємства у період перебування у зоні відчуження на момент проведення ліквідації наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС.

20 липня 2015 року Апеляційним судом _____ області було постановлено рішення за апеляційною скаргою ПАТ "АвтоКраз" на рішення _____ районного суду _____ області від 18.05.2015 року у справі за позовом Сухаренка М.Я. до ПАТ "АвтоКраз" про зобов'язання видати довідку. Апеляційним судом було задоволено апеляційну скаргу ПАТ "АвтоКраз" та скасовано рішення місцевого суду, за яким товариство було зобов'язане видати мені довідку про заробітну плату. У рішенні апеляційного суду від 20.07.2015 року стверджується про те, що довідка № 2546 від 19.08.2014 року видана мені на підставі особового рахунку, який зберігається у ПАТ "АвтоКраз" і є бухгалтерським документом підприємства ' _____

_____". Також колегією суддів апеляційного суду наголошується про те, що у 1994 році ВАТ " _____ (правонаступник) припинило свою діяльність, у зв'язку з чим стосовно мене, Сухаренка М.Я., інших первинних документів в архіві підприємства не збережено.

У серпні 2015 року я повторно звернувся до УПФУ в _____ районі для отримання інформації про офіційну позицію органу влади щодо спірної ситуації. У листі УПФУ в _____ районі від 17.08.2015 року № 14/с зазначається, що особові рахунки по нарахуванню заробітної плати в ПАТ «АвтоКрАЗ» містять необхідні дані для оформлення мені довідки про заробітну плату встановленого зразка для призначення пенсії, а також те, що, на думку начальника управління УПФУ в _____ районі _____ районний суд _____ області прийняв обґрунтоване рішення від 18.05.2015 року у справі а моїм позовом до ПАТ «АвтоКрАЗ» про зобов'язання видати довідку, за яким підприємство було визнано таким, що має видати довідку встановленого зразка на підставі даних особових рахунків та даних довідки галузевого державного архіву Міністерства оборони України.

Ухвалою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 15 вересня 2015 року мені було відмовлено у відкритті касаційного провадження.

Така позиція Пенсійного фонду та органів судової влади мені не зрозуміла. Адже, відповідно до постанови Вищого адміністративного суду України від 29.05.2014 року у справі № К/800/56054/13 за позовом Особа_3 до Управління Пенсійного фонду України в Орджонікідзевському районі м. Маріуполя про визнання рішення протиправним та зобов'язання провести перерахунок пенсії, суд приходять до висновку, що основними документами для проведення перерахунку пенсії ліквідаторам катастрофи на ЧАЕС є первинні документи про тривалість робочого дня та місця виконання роботи або довідки архіву Міністерства оборони України, які мають підтверджувати час, місце, тривалість робочого дня та довідки підприємств, установ, організацій - про заробітну плату.

Ухвалою Вищого адміністративного суду України від 08 вересня 2015 року року по справі № К/800/6475/14 за позовом ОСОБА_4 до Управління Державної служби охорони Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в м. Києві про визнання дій протиправними та зобов'язання видати

довідку, встановлено, що що невідача запитуваної довідки породжує у позивача невизначеність щодо можливості в подальшому реалізувати право отримання належного йому розмір пенсійного забезпечення. Підставою для відмови у видачі вказаної довідки, з боку відповідача, не може слугувати відсутністю необхідних первинних документів щодо оплати праці позивача у період його перебування у зоні відчуження. Так як вини в тому позивача не має.

Рішенням Зміївського районного суду Харківської області від 16 липня 2008 року у справі № 2-1011 2008 рік суд задовольнив позов ліквідатора аварії на ЧАЕС та зобов'язав роботодавця здійснити перерахунок заробітної плати виходячи з даних Архівних довідок міністерства оборони.

Таким чином неоднозначність застосування судами і державними органами висновків, щодо підстав на яких мають ґрунтуватись дані довідки про заробітну плату за час роботи у зоні відчуження суттєво погіршує права ліквідаторів аварії на ЧАЕС. А отже ч. 4 ст. 15 54 Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» потребує конституційного тлумачення.

2. Відповідно до ч. 1 Статті 54 Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи можуть призначатись за бажанням громадянина із заробітку, одержаного за роботу в зоні відчуження в 1986-1990 роках, у розмірі відшкодування фактичних збитків, який визначається згідно із законодавством.

Проте органами судової влади України різних ланок та органів пенсійного фонду України неоднозначно, на мій погляд, здійснюють її застосування. Причому розбіжність позицій органів державної влади у застосуванні й тлумаченні цих положень у конкретних політико-правових діях і судових справах є надто принциповою та впливає на можливість реалізації моїх конституційних прав на достатній рівень життя, соціальний захист та права на відшкодування шкоди, завданої порушенням права на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Я звертався до суду за захистом свого права на отримання пенсії як учасника ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи у порядку адміністративного провадження з позовом до УПФУ в районі області. Постановою районного суду області від 20.02.2015 року у справі за моїм позовом до УПФУ в районі про перерахунок пенсії мені було відмовлено у задоволенні позову. При цьому у даній постанові вказано, що суд вважає ПАТ «АвтоКрАЗ» підприємством, яке не позбавлене можливості надати мені довідку про заробітну плату для перерахунку мені пенсії встановленого зразка на підставі архівної довідки галузевого державного архіву міністерства оборони України від 25 лютого 2015 року. Ухвалою апеляційного адміністративного суду України від 23.03.2015 року мені було відмовлено у задоволенні апеляційної скарги на постанову суду першої інстанції, однак колегія суддів погодилась з висновком суду першої інстанції про те, що підстав для захисту моїх прав та інтересів не вбачається саме у межах адміністративного провадження.

Не зважаючи на те, що відповідно до частини третьої статті 22, статті 64 Конституції України право громадян на соціальний захист, інші соціально-економічні права можуть бути обмежені, у тому числі зупиненням дії законів (їх окремих положень), лише в умовах воєнного або надзвичайного стану на певний строк.

Таку правову позицію Конституційний Суд України висловив у Рішенні від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002 (справа щодо пільг, компенсацій і гарантій) (пункт 6 мотивувальної частини).

Більш того, і ПФУ відмовляючи мені у перерахунку пенсії, і суди відмовляючи мені у задоволенні позову керувалися тим, що довідка про заробітну плату видана ПАТ „АвтоКрАЗ” нібито не відповідає формі затвердженій листом Міністерства праці і соціальної політики від 12.10.2012 № 644 не враховуючи принцип верховенства закону над підзаконними актами, оскільки відмовляючи мені в задоволенні моїх законних вимог суди керувалися не Законом України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», а Листом Міністерства праці і соціальної політики, не зважаючи на те, що вища юридична сила закону полягає також у тому, що всі підзаконні нормативно-правові акти приймаються на основі законів та за своїм змістом не повинні суперечити їм. Підпорядкованість таких актів законам закріплена у положеннях Конституції України (254к/96-ВР).

Неоднозначність застосування законодавчих положень про призначення пенсій за бажанням громадянина із заробітку, одержаного за роботу в зоні відчуження в 1986-1990 роках спостерігається в інших судових провадженнях.

Так Ухвалою Донецького Адміністративного Апеляційного суду від 17 березня 2015 року по справі №431/4268/14-а .) за позовом ОСОБА_2 до Управління Пенсійного фонду України в Старобільському районі Луганської області про визнання протиправним та зобов'язання проведення перерахунку пенсії, суд приходить

до висновку, що право позивача на перерахунок пенсії виходячи із заробітної плати, одержаної за роботу в зоні відчуження в 1986-1990 роках за весь фактично відпрацьований час, передбачено пунктом 1 Порядку № 1210 і не може відповідачем тлумачитись та застосовуватись на власний розсуд.

Згідно з постановою Вищого адміністративного суду України від 17.12. 2009 року у справі № К-8895/08 суд приходить до висновку, що поклавши на УПФ обов'язок щодо перерахунку пенсії, виплат заборгованості та частково задовольнивши вимоги про стягнення моральної шкоди, суд першої інстанції, а апеляційний суд погодившись з такими висновками, виходив з того, що надані позивачем докази підтверджують її право на перерахування пенсії з урахуванням заробітку отриманого за період роботи в зоні Чорнобильської АЕС з 11.10.1986 по 25.10.1986 відповідно до довідки від 12.04.2001 №06/87 та право на відшкодування заподіяної відповідачем моральної шкоди. Оскільки нарахування наведені у довідці ВАТ «Словянськенерготорг» від 12.04.2001 № 06/87 про заробітну плату за період роботи позивача в зоні Чорнобильської АЕС з 11.10.1986 по 25.10.1986 підтверджені аудиторським висновком (т.1, а.с. 173-181), висновком відділу судових експертиз Міжрегіонального юридичного центру (т.1, а.с. 182-186), визнані Міністерством праці та соціальної політики України (т.2, а.с. 49-51), то суди дійшли правильного висновку про обґрунтованість вимог щодо обов'язку відповідача перерахувати пенсію і виплатити відповідну заборгованість.

А ось постановою Вищого адміністративного суду України від "29" травня 2014 р. у справі № К/800/56054/13 постраждалому взагалі відмовлено в задоволенні позову про перерахунок пенсії на підставі довідки про заробітну плату виданої підприємством.

В той же час, згідно з Ухвали Вищого адміністративного суду України від 03.09.2015 по справі № К/800/12051/15, 12.11.2014р. позивач звертався до УПФУ в Сватівському районі Луганської області із заявою про перерахунок пенсії у відповідності до ст. 54 Закону № 796-ХІІ, як постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи першої категорії та інваліда другої групи по захворюванню, пов'язаному з роботами по ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, відповідно до довідки, виданої Трудовим архівом Сватівського району 08.08.2008р. №250 та копії розрахункової відомості підприємства - Сватівський райагробуд за серпень 1986 року. Також позивачем подано Архівну довідку Міністерства оборони № 44038 від 22.08.2008р. про період прийняття участі у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, дні виїзду у зону №3 для виконання роботи у липні та серпні 1986 року, дозу отриманого ним опромінювання, довідку Сватівського райагробуду № 121 від 25.07.1997р. про отриману заробітну плату в період перебування у зоні відчуження. Відповідач листом від 21.11.2014р. відмовило позивачу у перерахунку пенсії на підставі вказаних довідок, оскільки надані довідки, на думку відповідача не можуть бути взяті для рахунку пенсії. Суд встановив такі дії Пенсійного фонду неправомірними.

Таке неоднозначне трактування судами норми про призначення пенсій за бажанням громадянина із заробітку, одержаного за роботу в зоні відчуження в 1986-1990 роках позбавляє мене можливості забезпечити належний захист своїх конституційних прав.

Отже, саме з метою забезпечення реалізації та захисту конституційних прав постраждалих в наслідок катастрофи на Чорнобильській АС та, взагалі, визначення вірного застосування зазначених норм,

Прошу:

Надати офіційне тлумачення ч. 4 ст. 15 та ч. 1 ст. 54 Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Перелік документів та матеріалів, що додаються:

- 1. Копія Листа УПФУ в районі області від 08.01.2015 року № 23/С-05.
- 2. Копія Листа УПФУ в районі області від 17.08.2015 року № 14/с.
- 3. Копія Постанови районного суду області від 20.02.2015 року.
- 4. Копія Ухвали апеляційного адміністративного суду від 23.03.2015 року.
- 5. Копія Рішення районного суду області від 18.05.2015 року.
- 6. Копія Рішення Апеляційного суду області від 20.07.2015 року.
- 7. Копія Ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 15 вересня 2015 року.
- 8. Копія постанови Вищого адміністративного суду України від 29.05.2014 року.
- 9. Копія постанови Вищого адміністративного суду України від 17.12. 2009 року.
- 10. Копія постанова Вищого адміністративного суду України від 29. 05. 2014 .
- 11. Копія Ухвали Вищого адміністративного суду України від 03.09.2015.
- 12. Копія Рішення Зміївського районного суду Харківської області від 16 липня 2008 року у справі № 2-1011 2008 рік
- 13. 2 примірники конституційного звернення з додатками.

М.Я. Сухаренко
04 лютого 2016 року